

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
В.М. Дворник
« 26 » 06 2020 року

Латинська мова та медична термінологія
(назва навчальної дисципліни)

СИЛАБУС

освітньо-професійний рівень

перший (бакалаврський) рівень вищої
освіти

галузь знань
спеціальність

22 «Охорона здоров'я»
223 «Медсестринство»

кваліфікація освітня
кваліфікація професійна

бакалавр медсестринства
парамедик

форма навчання
курс і семестр вивчення навчальної
дисципліни

денна
I курс, I семестр

Силабус навчальної дисципліни
«Латинська мова та медична термінологія»
затверджено на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією

Схвалено цикловою методичною
комісією «Гуманітарні, соціально-
економічні та фундаментальні
дисципліни»

Зав. кафедри Беляєва О. М.
(підпис)

Голова Лобань Г. А.
(підпис)

Протокол від 25.06.20 № 21

Протокол від 25.06.20 20 № 10

Полтава – 2020 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна, к.пед.н., доцент 2. Сологор Ірина Миколаївна, к.філол.н., доцент 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна, к.пед.н., викладач 4. Кінчелое Наталія Миколаївна, викладач 5. Роженко Інса Віталіївна, викладач
Профайли викладачів	https://www.umsa.edu.ua/fakultets/foreign-students/kafedry/inoz-mov/workers
Контактний телефон	0532-608-704
Е-mail:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна lingua_latina_20@ukr.net 2. Сологор Ірина Миколаївна plantagoalpina@gmail.com 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна goncharovaeel6@gmail.com 4. Кінчелое Наталія Миколаївна ledumpalustre403@ukr.net 5. Роженко Інса Віталіївна inviro@ukr.net
Сторінка кафедри на сайті УМСА	https://www.umsa.edu.ua/fakultets/foreign-students/kafedry/inoz-mov

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Лекції (год.) – програмою не передбачені

Практичні (год.) – 48

Самостійна робота (год.) – 42

Вид контролю – ПМК

Ознаки навчальної дисципліни

Характер дисципліни – нормативна

Рік навчання – перший

Семестр – I

Політика навчальної дисципліни

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення латинської мови та медичної термінології: дотримання суб'єктами освітнього процесу (здобувачами освіти й науково-педагогічними працівниками) правил академічної доброчесності, свідомо відмова від будь-яких форм академічного плагіату; залучення здобувачів освіти до академічної культури й наукової роботи; формування рівня теоретичних знань, умінь, практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності; збереження та популяризація загальнолюдських, національних і професійних цінностей; ознайомлення здобувачів освіти з основами медичної етики й деонтології; пропагування здорового способу життя; створення умов для підтримання суб'єктами освітнього процесу позитивного іміджу та ділової репутації УМСА у вітчизняному й зарубіжному освітньо-науковому просторі; створення умов для реалізації мовних, інтелектуальних і когнітивних здібностей здобувачів освіти; формування гуманістичного світогляду, толерантності, мультикультурності. Політика у сфері оцінювання всіх видів навчальних досягнень здобувачів освіти ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності й відкритості. Кафедра дотримується неухильного курсу щодо викорінення будь-яких проявів суб'єктивізму й заангажованості щодо оцінювання, а також принципів індивідуалізації і диференціації в навчанні.

Конкретні вимоги: неприпустимість пропусків і запізнь без поважної причини; активна участь здобувачів освіти на практичних заняттях; систематичне виконання всіх видів завдань, передбачених робочою навчальною програмою з латинської мови та медичної термінології; заборона користуватися девайсами, крім випадків, коли на занятті застосовуються інтерактивні програми Kahoot чи Quizlet. **Система заохочень:** здобувачі освіти – учасники наукового гуртка, які демонструють високі особисті наукові досягнення, можуть претендувати на отримання автоматом найвищого бала за ПМК з латинської мови та медичної термінології.

Загальні положення політики викладені в:

«Положенні про організацію освітнього процесу»:

https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/o3MhEcAIDHFI4AilBuVYu8T0PfVtJeVK6qnv33oi.pdf;

«Кодексі академічної доброчесності»:

https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/xugb1mKV2PTYPLLu13JtfSgoV7Kpv9CzhulKT0rP.pdf

Опис освітньої компоненти (анотація) "Латинська мова та медична термінологія"

Пререквізити і постреквізити освітньої компоненти (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити. Для успішного засвоєння латинської мови та медичної термінології здобувач освіти повинен володіти обсягом теоретичних знань і понять із фонетики й графіки, морфології, синтаксису, лексикології, фразеології, словотвору української (іншої рідної) та іноземної мов, передбачених Державним стандартом базової і повної середньої освіти: алфавіт, літера, звук (голосний, приголосний), диграф, дифтонг, складоподіл, наголос, частини мови,

морфологічні ознаки частин мови, функції у словосполученні (реченні), типи синтаксичного зв'язку в словосполученні, прямий додаток, непрямий додаток, способи словотворення (афіксальний (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний), значення інтернаціональних суфіксів і префіксів, словоскладання, основокладання, конверсія).

Постреквізити. Освітня компонента «Латинська мова та медична термінологія» є прикладною таких освітніх компонент: «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Медична етика та деонтологія», «Анатомія», «Фізіологія», «Патологія», «Гостра хірургічна патологія», «Фармакологія та особливості застосування ЛЗ в екстрених умовах», «Гострі захворювання ока та ЛОР-органів», «Шкірні та венеричні хвороби», «Мікробіологія з профілактикою інфекцій», «Побічна дія ліків».

Мета й завдання:

- мета оволодіння освітньою компонентою «Латинська мова та медична термінологія» полягає в засвоєнні базової лексики та фахової термінології, а також елементів нормативної граматики латинської мови, необхідних для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», які навчаються за спеціальністю 223 «Медсестринство», здобувають освітню кваліфікацію «Бакалавр медсестринства» і професійну кваліфікацію «Парамедик». Кінцевою метою є розуміння змісту греко-латинських анатомічних, фармацевтичних і клінічних термінів, мовних і мовленнєвих кліше та їх використання в практичній діяльності парамедика.;

- основні завдання засвоєння освітньої компоненти «Латинська мова та медична термінологія» є засвоєння обсягу знань з фонетики, орфографії, морфології, синтаксису, термінологічного словотворення латинської мови та формування на цій основі базових лінгвопрофесійних умінь і навичок, необхідних для виконання навчальних, квазіпрофесійних і професійних завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Освітня компонента «Латинська мова та медична термінологія» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

- **Інтегральної:** здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі надання екстреної медичної допомоги на дошпитальному та ранньому шпитальному етапах або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів відповідної науки, проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог;

- Загальних:

ЗК 1. Здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою.

ЗК 2. Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК 3. Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність діяти на підставі етичних суджень.

ЗК 6. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання на практиці.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність.

ЗК 9. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.

ЗК 10. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури і поваги до різноманітності.

ЗК 11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 12. Відповідально ставитися до завдань і обов'язків.

- **Спеціальних (фахових, предметних):** ФК 18. Здатність дотримуватися принципів медичної деонтології, забезпечувати збереження лікарської таємниці й постійно вдосконалювати свій професійний рівень.

ПРН 4. Знати і розуміти доцільне застосування сукупності навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнту/клієнту гідного ставлення, приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального підходу, толерантної та неосудної поведінки.

ПРН 5. Знати і розуміти принципи інфекційної безпеки, збереження здоров'я при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур при переміщенні та транспортуванні постраждалого/ пацієнта.

ПРН 6. Знати групову належність затверджених лікарських засобів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки, способи введення, дозування, показання, протипоказання, взаємодію між собою, побічні ефекти, передозування та способи їх усунення, в т.ч. наркотиків.

ПРН 20. Використовувати навички критичного мислення для організації і надання ЕМД при масових випадках, у надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час, у тому числі пов'язаних із викидом сильнодіючих речовин, небезпечних матеріалів та при інфекційних хворобах.

ПРН 21. Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку суспільства.

ПРН 22. Здатність застосовувати на практиці принципи етики та деонтології, розуміти соціальні наслідки професійної діяльності.

ПРН 23. Здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

Інтегративні кінцеві ПРН, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: вільне оперування міжнародною греко-латинською термінологією і мовними / мовленнєвими кліше при виконанні навчальних і/або кваліпрофесійних завдань, а також у практичній діяльності парамедика.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
ЗК 1. Здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою.	Мати базові знання іноземної мови.	Уміти спілкуватись іноземною мовою.	Використовувати іноземну мову у професійній діяльності.	Нести відповідальність, за розвиток професійних знань з використанням іноземної мови.
ЗК 2. Здатність навчатися та самонавчатися.	Уміння самостійно здобувати нові знання, необхідні для ефективного здійснення навчальної і професійної діяльності	Уміти здійснювати навчальну / професійну діяльність, яка потребує оновлення та інтеграції знань	Здатність ефективно формувати комунікативні стратегії і тактики у процесі навчально-професійної та професійної діяльності	Відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
ЗК 3. Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.	Мати досконалі знання державної мови.	Вміти застосовувати знання державної мови, як усно так і письмово	Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів державну мову.	Нести відповідальність за вільне володіння державною мовою, за розвиток професійних знань.
ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті в процесі навчання.	Уміти приймати оптимальні рішення	Здатність до виваженого формулювання висновків, оцінювання та прийняття рішень під час розв'язання проблемних завдань,	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах.
ЗК 5. Здатність діяти на підставі етичних суджень.	Знати основи етики та деонтології.	Вміти застосовувати етичні та деонтологічні норми і принципи у професійній	Здатність донести до пацієнтів, членів їх родин, колег свою професійну	Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм і принципів у професійній

		діяльності.	позицію.	діяльності.
ЗК 6. Здатність знаходити, обробляти й аналізувати інформацію з різних джерел.	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності.	Уміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Використовувати інформаційні технології у професійній діяльності.	Нести відповідальність за розвиток професійних знань і вмінь.
ЗК 7. Здатність застосовувати знання на практиці.	Мати спеціалізовані і концептуальні знання, набуті в процесі навчання.	Уміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців.	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах.
ЗК 8. Здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність.	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Уміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати оптимальні стратегії спілкування	Нести відповідальність за вибір і тактику (способу) комунікації.
ЗК 9. Здатність до абстрактного й аналітичного мислення й генерування ідей.	Усвідомлювати особливості пізнавальної діяльності людини, спрямованої на розкриття загальних, істотних зв'язків і співвідношень речей на	Уміти пізнавати нові зв'язки й відношення об'єктів, розширювати і поглиблювати свої знання про них, аналізувати і синтезувати утворені поняття	Набути комунікативного досвіду в процесі адекватного сприйняття розуміння змісту повідомлень.	Продукувати власне монологічне висловлювання відповідно до отриманої інформації.

	достатньому рівні.	шляхом суджень, міркувань, умовиводів.		
ЗК 10. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури і поваги до різноманітності.	Знати закони та способи міжособистісної взаємодії.	Уміти обирати способи та стратегії спілкування для міжособистісної взаємодії.	Використовувати навички міжособистісної взаємодії.	Нести відповідальність за вибір і тактику (способу) комунікації.
ЗК 11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються в професійній діяльності.	Уміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Використовувати інформаційні технології у професійній діяльності.	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь.
ЗК 12. Відповідально ставитися до завдань і обов'язків.	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань.	Уміти визначати мету й завдання, бути наполегливим та сумлінним при виконанні обов'язків.	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків.	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань.

Результати навчання:

Освітня компонента «Латинська мова та медична термінологія» передбачає формування у здобувачів освіти комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для успішного вирішення навчальних, квазіпрофесійних і професійних завдань.

Здобувачі повинні засвоїти (знати):

- основні етапи розвитку латинської мови;
- загальні відомості про латинський іменник;
- загальні відомості про латинський прикметник;

- загальні відомості про латинське дієслово;
- загальні відомості про латинський прислівник, займенник, числівник;
- загальні відомості про латинський синтаксис;
- загальні відомості про термінологічний словотвір термінологічного словотворення;
- поширені у практичній діяльності парамедика тверді, рідкі та м'які лікарські форми;
- інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів;
- грецькі дублети латинських іменників – назв частин тіла й органів;
- грецькі дублети латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів;
- кінцеві терміноелементи, які позначають хірургічні втручання;
- кінцеві терміноелементи, які позначають нормальні функціональні й патологічні стани та процеси;
- кінцеві терміноелементи, які позначають методи діагностики й лікування.

Здобувачі освіти повинні вміти:

використовувати греко-латинські анатомічні, фармацевтичні й клінічних терміни, мовних і мовленнєвих кліше в навчальній, квазіпрофесійній і професійній діяльності парамедика.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: вільне оперування міжнародною греко-латинською термінологією при виконанні навчальних і/або професійних завдань.

Структура освітньої компоненти

Зміст змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Семінари	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Основи медичної термінології					
Змістовий модуль 1. Основи латинської фонетики і граматики. Основи анатомічної термінології.					
Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Правила читання та вимови.	4	-	-	2	2
Тема 2. Морфологія. Загальні відомості про латинський іменник.	4	-	-	2	2
Тема 3. Морфологія. Загальні відомості про латинський прикметник.	4	-	-	2	2
Тема 4. Загальні відомості про латинське дієслово.	3	-	-	2	1
Тема 5. Загальні відомості про латинський прислівник, займенник, числівник.	3	-	-	2	1
Тема 6. Загальні відомості про латинський синтаксис.	3	-	-	2	1

Тема 7. Огляд I та II відмін.	4	-	-	2	2
Тема 8. Огляд III відміни.	4	-	-	2	2
Тема 9. Огляд IV та V відмін.	4	-	-	2	2
Тема 10. Загальні відомості про термінологічний словотвір. Префіксація. Відприйменникові префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження	3,5	-	-	2	1,5
Тема 11. Загальні відомості про термінологічний словотвір. Суфіксація.	3,5	-	-	2	1,5
Змістовий модуль 2. Основи загальної рецептури.					
Тема 12. Контроль змістового модуля 1. Загальне поняття про номенклатуру лікарських засобів.	4	-	-	2	2
Тема 13. Поширені у практичній діяльності парамедика тверді, рідкі та м'які лікарські форми.	4	-	-	2	2
Тема 14. Інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів.	3,5	-	-	2	1,5
Змістовий модуль 3. Основи клінічної термінології.					
Тема 15. Контроль змістового модуля 2. Загальне поняття про клінічну термінологію. Терміни-композиції.	4	-	-	2	2
Тема 16. Грецькі дублети латинських іменників – назв частин тіла й органів	4	-	-	2	2
Тема 17. Грецькі дублети латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів.	4	-	-	2	2
Тема 18. Суфікси -oma, -ema, -itis, -iasis, -osis в медичній термінології.	3,5	-	-	2	1,5
Тема 19. Грецькі дублети латинських прикметників, які позначають фізичні властивості, якості, ознаки, відношення.	4	-	-	2	2
Тема 20. Кінцеві терміноелементи, які позначають хірургічні втручання.	3,5	-	-	2	1,5
Тема 21. Кінцеві терміноелементи, які позначають нормальні функціональні й патологічні стани та процеси.	4	-	-	2	2
Тема 22. Кінцеві терміноелементи, які позначають методи діагностики та лікування.	3,5	-	-	2	1,5

Тема 23. Систематизація вивченого матеріалу. Контроль змістового модуля 3.	4	-	-	2	2
Тема 24. ПМК	4	-	-	2	2
Разом за модулем 1	90	-	-	48	42
Усього з дисципліни	90			48	42

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції – програмою не передбачені

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – програмою не передбачені

Тематичний план практичних занять за модулем і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

Модуль 1. Основи медичної термінології

Змістовий модуль 1. Основи латинської фонетики і граматики. Основи анатомічної термінології.		
№	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Історія розвитку латинської мови. Правила читання та вимови.	2
2	Морфологія. Загальні відомості про латинський іменник.	2
3	Морфологія. Загальні відомості про латинський прикметник.	2
4	Загальні відомості про латинське дієслово.	2
5	Загальні відомості про латинський прислівник, займенник, числівник.	2
6	Загальні відомості про латинський синтаксис.	2
7	Огляд I та II відмін.	2
8	Огляд III відміни.	2
9	Огляд IV та V відмін.	2
10	Загальні відомості про термінологічний словотвір. Префіксація. Відприйменникові префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження	2
11	Загальні відомості про термінологічний словотвір. Суфіксація.	2
Змістовий модуль 2. Основи загальної рецептури.		
12	Контроль змістового модуля 1. Загальне поняття про номенклатуру лікарських засобів.	0,5 1,5
13	Поширені у практичній діяльності парамедика тверді, рідкі та м'які лікарські форми.	2
14	Інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів.	2

Змістовий модуль 3. Основи клінічної термінології.		
15	Контроль змістового модуля 2. Загальне поняття про клінічну термінологію. Терміни-композиції.	0,5 1,5
16	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв частин тіла й органів	2
17	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів.	2
18	Суфікси -oma, -ema, -itis, -iasis, -osis в медичній термінології.	2
19	Грецькі дублетні латинських прикметників, які позначають фізичні властивості, якості, ознаки, відношення.	2
20	Кінцеві терміоеlementи, які позначають хірургічні втручання.	2
21	Кінцеві терміоеlementи, які позначають нормальні функціональні й патологічні стани та процеси.	2
22	Кінцеві терміоеlementи, які позначають методи діагностики та лікування.	2
23	Систематизація вивченого матеріалу. Контроль змістового модуля .	1,5 0,5
24	ПМК	2
Разом		48

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій і доповідей, створення презентацій.
2. Робота із словниками, довідниками, фаховою літературою.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів освіти до ПМК

1. Латинський алфавіт.
2. Правила читання та вимови в латинській мові.
3. Морфологічні категорії іменників. Правило запису іменників у словник. Правило визначення основи іменників.
4. Морфологічні категорії прикметників. Правило визначення основи прикметників, прикметників з одним родовим закінченням зокрема.
5. Морфологічні категорії латинського дієслова. Дієслово в рецептурі.
6. Латинський прислівник.
7. Латинський займенник.
8. Латинський числівник.
9. Типи синтаксичного зв'язку, поширені в медичній термінології.
10. Префіксація. Відприйменникові префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження.
11. Суфіксація. Характеристика поширених іменникових і прикметникових суфіксів.

12. Загальне поняття про номенклатуру лікарських засобів. Коротка характеристика поширених у практичній діяльності парамедика твердих, рідких і м'яких лікарських форм.
13. Інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів.
14. Будова термінів-комполітів.
15. Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв частин тіла й органів.
16. Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів.
17. Суфікси -ōma, -ēma, -ītis, -īgsis, -ōsis у медичній термінології.
18. Грецькі дублетні латинських прикметників, які позначають фізичні властивості, якості, ознаки, відношення.
19. Кінцеві терміноелементи, які позначають хірургічні втручання.
20. Кінцеві терміноелементи, які позначають нормальні функціональні й патологічні стани та процеси.

Перелік практичних навичок до ПМК

1. Читати латинською мовою відповідно до усталених у національній традиції норм.
2. Записувати у словниковій формі змінні частини мови.
3. Визначати:
  - основу змінних частин мови;
  - морфологічні категорії змінних частин мови.
4. Визначати спосіб утворення термінологічних одиниць.
5. Засвоїти 440 термінів (анатомічних, клінічних, фармацевтичних) і номенклатурних найменувань.
6. Перекладати терміни-комполіти українською мовою, виокремлювати терміноелементи, пояснювати їхнє значення.
7. Продукувати (перекладати латинською мовою) і читати особливі функціональні тексти — діагнози.
8. При оформленні діагнозів латинською мовою використовувати поширені скорочення, прикметники, які характеризують перебіг захворювання, а також кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
9. Засвоїти 440 лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
10. Використовувати латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) галузеві терміни, номенклатурні найменування і клішовані форми у фаховому мовленні (усному й писемному).

Форма підсумкового контролю успішності навчання – ПМК

Система поточного та підсумкового контролю

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувач освіти:

«Відмінно» – здобувач освіти володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практична робота виконується в повному обсязі.

«Добре» – здобувач освіти володіє знаннями в обсязі не менш ніж 75 – 89%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 75% питань. Практична робота виконана в повному обсязі, допускаються незначні помилки.

«Задовільно» – здобувач освіти володіє знаннями по темі в обсязі не менше 60 – 74%, під час тестування відповідає не менш ніж на 60% запитань. Відповіді недостатньо точні, навідні запитання їх не відкореговують. Не в повному обсязі виконано практичну роботу.

«Незадовільно» – здобувач освіти не засвоїв необхідний мінімум знань з теми заняття та тестування в межах 59%. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Завдання тестового контролю виконані менш ніж на 59%. Практичними навичками не володіє.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після останнього поточного заняття, яке передує ПМК. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка здобувача освіти за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих бала);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24.

Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі здобувач освіти отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі (таблиця 1).

Таблиця 1

Відповідність середнього балу поточної успішності за традиційною 4-бальною шкалою сумарній оцінці поточної успішності за модуль

Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу	Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу
2,00	0	3,55	85
2,05	49	3,60	86
2,10	50	3,65	87
2,15	52	3,70	89
2,20	53	3,75	90
2,25	54	3,80	92
2,30	55	3,85	93
2,35	56	3,90	94
2,40	58	3,95	95
2,45	59	4,00	96
2,50	60	4,05	97

2,55	61	4,10	98
2,60	62	4,15	99
2,65	64	4,20	101
2,70	65	4,25	102
2,75	66	4,30	103
2,80	67	4,35	104
2,85	69	4,40	106
2,90	70	4,45	107
2,95	71	4,50	108
3,00	72	4,55	109
3,05	73	4,60	110
3,10	74	4,65	111
3,15	75	4,70	113
3,20	77	4,75	114
3,25	78	4,80	115
3,30	79	4,85	116
3,35	80	4,90	118
3,40	82	4,95	119
3,45	83	5,00	120
3,50	84		

ПМК проводиться після вивчення програми модуля на останньому занятті модуля. Для проведення ПМК використовуються години, передбачені в робочій програмі для практичних занять. До складання ПМК допускаються здобувачі освіти, які відвідали всі практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали всі вимоги навчального плану та програми й набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну – 72 бали.

Критерії оцінювання ПМК з латинської мови та медичної термінології повідомляються на першому практичному занятті модуля.

Результат складання ПМК оцінюється в балах. Максимальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 80 балів.

Максимальна кількість балів за модуль становить 200 балів (**120 б. – за поточну діяльність + 80 б. – за ПМК**).

Мінімальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 50 балів, **мінімальна кількість балів за модуль становить 122 бала (72 б. – за поточну діяльність + 50 б. – за ПМК)**.

Здобувачам освіти, які за відповідний модуль мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0, звільняються від складання ПМК й автоматично (за згодою здобувача освіти) отримують підсумкову оцінку відповідно до таблиці 2.

У разі, якщо здобувач освіти хоче покращити свій результат, він з'являється на ПМК і складає його на загальних умовах.

Таблиця 2

Середній бал поточної успішності за 4-бальною шкалою	Бали за ПМК	Загальна кількість балів за ПМК	Традиційна оцінка за ПМК
4,6	70	167	4
4,7	71	170	5
4,8	73	180	
4,9	77	190	
5,0	80	200	

Таблиця 3

**Переведення загальної кількості балів за модуль
у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою**

Загальна кількість балів за модуль	Традиційна оцінка за 4-бальною шкалою
122 – 139,99	3
140 – 169,99	4
170 – 200	5

Оцінка з латинської мови та медичної термінології виставляється здобувачу освіти у «Відомість успішності з дисципліни» і в його залікову книжку протягом двох робочих днів після складання підсумкового модульного контролю.

Методи навчання

1. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний; репродуктивний).

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (проблемного викладу; частково-пошуковий).

3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Методи й форми контролю навчальних досягнень здобувачів освіти

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;
- самоконтроль.

Письмовий контроль

- виконання контрольних письмових робіт (диктанти, відповіді на запитання, виконання вправ та індивідуальних завдань);
- виконання тестових завдань різного рівня складності;
- програмований контроль;
- контроль змістових модулів;
- підсумковий модульний контроль.

Комбіноване опитування

Методичне забезпечення

- методичні вказівки для студентів;
- методичні рекомендації для викладачів;

- силабус;
- робоча програма навчальної дисципліни.

Рекомендована література

І. Базова:

Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.

ІІ. Допоміжна:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
3. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
4. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
5. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
6. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
7. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
8. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептура. Клінічна термінологія : [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К. : Здоров'я, 1999. — 360 с.
9. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К. : «Здоров'я», 2001 — 225 с.
10. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
11. Скрипніков М.С. Noli posere / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
12. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
13. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.

14. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
15. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т–Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
16. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К. : Вища школа, 1990. — 436 с.
17. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця : Нова книга, 2010. — 392 с.
18. Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

Інформаційні ресурси

linguaeterna.com/vocabula/alph.php

<http://college.saintebarbe.ecole.pagespro-orange.fr/rome/medecine.htm>

http://wiki.eanswers.com/fr/Liste_de_locutions_latines

http://www.umsa.edu.ua/kafhome/inmov/kaf_inmov.html

<http://www.omniglot.com/writing/latin.htm>

http://www.sno.pro1.ru/lib/giro_chastnaya_i_obshestvennaya

<http://www.primetour.ua/.../museum/Apteka-muzey>

http://www.new-point.com.ua/ru/service/moz/moz_360

Розробники:

Беляєва О.М., завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, к. пед.н., доцент.

Сологор І.М., доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, к. філол.н., доцент.